

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่องสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารและการบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 หลักการและแนวคิดการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
3. หลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.2 บทบาทของหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.3 แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.4 กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.5 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารและการบริหารสถานศึกษา

ประพันธ์ สุริยหาร (2537 : 2) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยอาศัยกระบวนการอย่างมีระบบ ระเบียบและการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ การทำงานให้สำเร็จ โดยอาศัยความพยายามหรือการกระทำของบุคคลอื่น

ธงชัย ลั่นตวงษ์ (2533 : 12) กล่าวถึง ความหมายของการบริหารว่า การบริหารเป็นงานของหัวหน้าทำงานทุกคนที่จะต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีภารกิจในการเป็นผู้นำการจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ และประสานกิจกรรมหรืองานที่ทำให้เข้ากันได้ เป็นผลงานของส่วนรวมและทั้งนี้จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในผลสำเร็จที่จะต้องประกันไว้ว่างานขององค์การจะต้องสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ในที่สุด สภาพการทำงานของนักบริหารส่วนสำคัญอยู่ที่การชี้แนะและกำกับการทำงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ และได้ผลมากที่สุดตลอดเวลา ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จคือ คนซึ่งเป็นผู้ลงทุนและกำหนดเป้าหมายที่จะดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ

สมยศ นาวิการ (2536 : 12) ได้อธิบายความหมายของการบริหารว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

สุทธิ ทองประดิษฐ์ (2533 : 75) ได้ให้ความหมายของการบริหารและผู้บริหารไว้ว่า การบริหาร (Administration) หมายถึง กระบวนการร่วมมือกันของบุคคลเพื่อผลักดันทรัพยากรการบริหารพื้นฐานต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงานที่มีอยู่พร้อมที่จะใช้ให้เคลื่อนไหวไปในทิศทางที่เป็นวัตถุประสงค์ขององค์การ และผู้บริหาร (Administrator) หมายถึง บุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้างาน ผู้บังคับบัญชา และผู้นำที่มีตำแหน่งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ทั้งที่ได้จากการแต่งตั้งและคัดเลือกเข้ามาบริหารงาน เพื่อความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าขององค์การ

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหารหมายถึง การวางแผนอย่างมีศิลป์ในการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ร่วมกัน กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้กระบวนการอย่างเป็นระบบ ตลอดจนวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

สำหรับการบริหารโรงเรียนนั้น มีนักการศึกษาและผู้รู้หลายท่าน ได้ให้ความหมายและแสดงความคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจ ดังต่อไปนี้

นิพนธ์ กินววงศ์ (2526 : 12) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งเรียกว่า ผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม การดำเนินงานต่าง ๆ จะต้องเป็นไปตามระบบที่สังคมกำหนดไว้

พินัย หันนาตินทร์ (2524 : 3) แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การบริหารโรงเรียน แตกต่างจากการบริหารธุรกิจ คือ การบริหารธุรกิจผลที่ได้คือ กำไร ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลัก แต่การบริหารโรงเรียนผลที่ได้คือ คนที่ได้รับการพัฒนา จึงสรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียน เป็นกระบวนการทางการจัดการศึกษาของผู้บริหาร เพื่อให้เด็กและเยาวชนของสถานศึกษามี ความรู้และได้พัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สถาพร ชันโต (2526 : 3) กล่าวถึง การบริหารโรงเรียนว่า เป็นการให้บริการ ทางด้านการศึกษาแก่เยาวชนและผู้สนใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม พฤติกรรมและคุณธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและ ประเทศชาติ

หวน พิณรุฬพันธ์ (2528 : 7) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนคือ การดำเนินงาน ของกลุ่มบุคคล เพื่อบริหารและจัดการศึกษาให้แก่สมาชิกในสังคม เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของ สังคม

กล่าวโดยสรุป การบริหารโรงเรียน หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้บริหาร วิทยาลัยและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายพยายามจัดขึ้น เพื่อเป็นการให้ความรู้และสร้างเสริม ประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน และสมาชิกของสังคม ให้มีการพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. หลักการและแนวคิดการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 3) ได้สรุปเกี่ยวกับ ลักษณะการบริหารโรงเรียนที่เป็นหลักสากลไว้ 9 ประการ ได้แก่

- 1) การบริหารต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย
- 2) ต้องการอาศัยปัจจัยบุคคลที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ
- 3) จะต้องใช้ทรัพยากรเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
- 4) มีลักษณะการดำเนินการ เป็นกระบวนการทางสังคม
- 5) เป็นการดำเนินร่วมกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
- 6) อาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์
- 7) เป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล
- 8) มีลักษณะเป็นการตรวจสอบข้อปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด
- 9) การบริหารไม่มีตัวตนแต่มีอิทธิพลต่อความเป็นมนุษย์

แนวคิดเป็นกรอบสำคัญของการดำเนินการ การบริหาร โรงเรียน ผู้บริหารต้องเข้าใจแนวคิดในการบริหาร เพื่อให้การปฏิบัติได้ตรงเป้าหมาย ไม่เสียเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ โดยเปล่าประโยชน์ หลักการและแนวคิดการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่สำคัญดังต่อไปนี้(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2548 : 2-5)

1) โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยงานปฏิบัติ ผลการดำเนินงานทางการศึกษาเป็นอย่างไร สังเกตได้จากผลที่เกิด จากการปฏิบัติงานของโรงเรียน

2) การกิจหลักของโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นั่นคือคุณภาพทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตลอดจนสุขภาพและอนามัยที่ดี

3) ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพทางการศึกษามีหลายอย่างเช่น ระบบการบริหาร ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยถือว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

4) การบริหารงานจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ต้องอาศัยความรู้ความสามารถคุณลักษณะที่ดีและมีคุณธรรมของผู้บริหาร ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพคือผู้บริหารที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาจนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

5) งานบริหารโรงเรียนมีหลายอย่าง แต่จะครอบคลุม 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการการเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

6) ในบรรดางานทั้ง 6 งาน งานวิชาการเป็นหลักที่สำคัญที่สุดในการที่นักเรียนจะบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ส่วนงานอื่น ๆ เป็นงานเสริมและสนับสนุนให้งานวิชาการประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

7) ในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนเป็นสำคัญ

8) ทรัพยากรในการบริหารโรงเรียนที่สำคัญ ๆ มี 4 อย่าง คือ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์และระบบการบริหารจัดการบริหารบุคคลสำคัญที่สุด

9) การบริหารทั้ง 6 งานของโรงเรียนจะดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยกระบวนการบริหารอย่างน้อย 4 ขั้นตอน ได้แก่

9.1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียน

9.2) การวางแผน

9.3) การดำเนินงานตามแผน

9.4) การประเมินผล

10) ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการบริหาร ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิควิธี ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอดของหน่วยงาน ผู้บริหารจะใช้ใช้ ทักษะด้านใดด้านหนึ่งอย่างน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับระดับปริมาณในหน้าที่เป็นสำคัญ

11) การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

11.1) ยึดภารกิจหรือวัตถุประสงค์ หลักของโรงเรียนเป็นสำคัญ นั่นคือคุณภาพของนักเรียนที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นต้องมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญ

11.2) การที่โรงเรียนจะบรรลุภารกิจหลักได้คือนั้น ต้องอาศัยกระบวนการวางแผนการบริหารอย่างเป็นระบบและดำเนินงานตามแผนที่กำหนดให้ การวางแผนการบริหารที่ดี หมายถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วครึ่งหนึ่ง

11.3) การวางแผนการบริหารโรงเรียน จำเป็นต้องครอบคลุมงาน ทั้ง 6 งาน ที่กล่าวมาแล้ว โดยถือเอางานวิชาการเป็นหลัก ส่วนงานอื่นเป็นงานสนับสนุนให้ งานวิชาการบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการแนวคิดการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษาดังกล่าว จะดำเนินไปด้วยดีและประสบผลการสำเร็จได้จะต้องอาศัยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) คุณธรรมที่ดีและการเป็นผู้นำของผู้บริหาร

2) บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการบริหาร

หมายถึงการใช้กระบวนการกลุ่มในการบริหาร

3) การใช้เทคนิคการนิเทศ การควบคุม กำกับติดตามและประเมินผลอย่างเหมาะสมของผู้บริหาร

4) การตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีระบบ

5) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในโรงเรียน

6) การใช้ภาวะผู้นำในโรงเรียน

7) เทคนิคการนำการประชุม

8) การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ

9) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

จากภารกิจการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาดังกล่าวแล้ว ถ้าพิจารณาถึงวัตถุประสงค์หลัก สามารถจำแนกการบริหารออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) งานหลัก เป็นงานที่เน้นให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของหลักสูตรโดยตรง ซึ่งได้แก่งานวิชาการนั่นเอง
- 2) งานสนับสนุน เป็นงานส่งเสริมให้การปฏิบัติงานหลักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การที่จะบริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารคือบุคคลสำคัญที่จะส่งเสริมผลักดันให้เกิดความสำเร็จได้ โดยอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้านเป็นแรงสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน นักการภารโรง ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาหรือบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดทั้งงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และระบบการจัดการที่ดี

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1. หลักการ

เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

- 1.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 1.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการศึกษา
- 1.3 ส่งเสริมให้นักเรียน ได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเป็นตามศักยภาพ
- 1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทางด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- 1.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

- 2.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
- 2.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
- 2.3 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความจริงก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิดวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 2.4 มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดการสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
- 2.5 รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
- 2.6 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภคมีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
- 2.7 เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- 2.9 รักเทษชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

3. โครงสร้าง

เพื่อการจัดการศึกษาเป็นตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

3.1 ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

3.2 สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน 8 กลุ่ม ดังนี้

3.2.1 ภาษาไทย

3.2.2 คณิตศาสตร์

3.2.3 วิทยาศาสตร์

3.2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3.2.5 สุขศึกษาพลศึกษา

3.2.6 ศิลปะ

3.2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

3.2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดย อาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสาระการเรียนรู้ ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของ ชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วยสุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้าง ศักยภาพการและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและ มาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษา ต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะ ส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้นสถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้ สอดคล้องและตอบสนองศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิตวุฒิภาวะอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวทูต และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

3.4 มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสตรการศึกษาระดับพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นมุ่งหมายในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะ มาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจน มาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

3.5 เวลาเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3)	ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6)	ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3)	ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-6)
	← การศึกษาภาคบังคับ →			
	← การศึกษาขั้นพื้นฐาน →			
กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม				
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษาและพลศึกษา	■	■	■	■
ศิลปะ	■	■	■	■
การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี	■	■	■	■
ภาษาต่างประเทศ	■	■	■	■
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	▲	▲	▲	▲
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณ ปีละ 1,000 -1,200 ชม.	ไม่น้อยกว่า ปีละ1,200 ชม.

หมายเหตุ

- สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา
- สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ และศักยภาพพื้นฐานในการ คิด และการทำงาน
- ▲ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้นอกจากการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม และการ พัฒนาตนตามศักยภาพ

ทั้งที่สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มต่าง ๆ ได้ตามสภาพเป้าหมายสำหรับการศึกษานอกระบบ สามารถจัดเวลาเรียนและชั้น ได้ตามระดับการศึกษา

4. การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษิตตามอัธยาศัย

ในส่วนของการจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้นกำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้าง ๆ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบ 12 ปี และเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นของสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวนี้ไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกอัครกษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถจัดทำการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้รายวิชาใหม่ ๆ รายวิชาที่มีความเข้มข้นอย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนรู้ได้เลือกตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และการแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเลือกสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่มในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้หรือรายวิชานั้น ๆ ด้วย สำหรับช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 นั้น ยังไม่ควรให้เลือกรียนรายวิชาที่เข้มข้นควรเรียนเฉพาะรายวิชาพื้นฐานก่อน

สถานศึกษาต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มในทุกชั้นนั้น ให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยในช่วงการศึกษาภาคบังคับ คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหลักสูตรเป็นรายปี และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จัดเป็นหน่วยกิต ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานทางการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุลทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความดี ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถเสริมสร้างสุขภาพส่วนบุคคลและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้พื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

ลักษณะของหลักสูตรในช่วงชั้นนี้จัดเป็นหน่วยกิตเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการจัดแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ

5. การจัดเวลาเรียน

ให้สถานศึกษาจับเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี ทั้งการจัดเวลาเรียน ในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และรายวิชาที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งจัดให้เวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษา 1-3 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละประมาณ 4-5 ชั่วโมง ช่วงชั้นนี้เป็นช่วงชั้นแรกของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อช่วยให้สามารถเรียนสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ๆ ได้รวดเร็วขึ้นทักษะเหล่านี้ ได้แก่ ภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียน และทักษะคณิตศาสตร์ ดังนั้นการฝึกทักษะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ จึงควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 50 ของเวลาเรียนทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาประมาณ 4-5 ชั่วโมง การจัดเวลาเรียนในกลุ่มภาษาไทย และคณิตศาสตร์อาจใช้เวลาดลดลง เหลือประมาณร้อยละ 40 ของเวลาเรียนในแต่ละสัปดาห์ โดยให้เวลากับกลุ่มวิทยาศาสตร์ แม้เวลาเรียนจะลดลงยังคงจะต้องฝึกฝน ทบทวนอยู่ประจำ เพื่อพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นสถานศึกษา จะมีเวลาอย่างเพียงพอให้เด็กมีโอกาสเล่น ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยต้องจัดเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประมาณร้อยละ 20 ส่วนเวลาที่เหลือ สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี มีเวลาเรียนประมาณวันละ 5-6 ชั่วโมง การกำหนดเวลาเรียน สำหรับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม ควรให้สัดส่วนใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มภาษาไทย คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ ยังคงมีความสำคัญ ควรจัดเวลาเรียนให้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ สำหรับผู้เรียนมีความประสงค์จะศึกษาต่อและจัดรายวิชาสำหรับผู้เรียนมีความสามารถที่จะออกไปสู่โลกอาชีพ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค โดยให้คิดค่านำหนักของรายวิชาเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่านำหนักวิชา 1 หน่วยกิตและมีเวลาเรียนประมาณวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง การจัดเวลาและสาระการเรียนรู้ ในช่วงชั้นนี้เป็นการเริ่มเข้าสู่การเรียนเฉพาะสาขา จึงให้มีการเลือกเรียนในบางรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และจัดทำ “รายวิชาเพิ่มเติม” บางรายวิชาที่น่าสนใจ หรือมีความยากในระดับสูงขึ้นไป เช่นแคลคูลัสในคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ชั้นสูง สำหรับผู้ที่เรียนกลุ่มสาระนี้ได้ดีเป็นพิเศษ นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถปรับรูปแบบการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้ในบางกลุ่มสาระ เช่น ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งยังจำเป็นต้องเรียนอยู่อาจจัดเป็นรายวิชาสั้น ๆ หรือรายวิชาเดี่ยว หรือรวมกันในลักษณะการบูรณาการ เมื่อสถานศึกษาจัดการเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ระบุไว้แล้วก็อาจพัฒนาเป็นวิชาเลือกเฉพาะทางในระดับสูงขึ้นไปได้เช่นเดียวกัน

การจัดเวลาเรียนดังกล่าวข้างต้นเป็นแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาในระบบสถานศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นให้พิจารณาขีดหุ่นเวลาเรียนตามสถานการณ์และโอกาสที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้

6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงการพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และ แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียนจากการวัดและประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่ศึกษา และ ระดับชาติตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพ ของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

การวัดผลประเมินผลระดับชั้นเรียน มีหมายสำคัญของการประเมินระดับ ชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังการ วัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับ สารการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปใน กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติกรรม พฤติกรรม การเรียน การ เรียนกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้น เรียนที่สำคัญ คือตัวผู้เรียน ผู้สอนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมาย วิธีการ และค้นหา ข้อมูลเกณฑ์ต่างๆ ที่ทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลกานของ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้าความสำเร็จของตน ครู ผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของแต่ละคน แต่ละกลุ่มสามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้ง จัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้จัดระดับ ความสำคัญของผู้เรียน

สถานศึกษาของผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษา

การประเมินผลระดับการสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบ ความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้นสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็น แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน

การเรียนรู้รวมทั้งนำผลการประเมินช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้าย ของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

7. เกณฑ์ การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่า จบการ ศึกษาภาคบังคับ และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถือว่า จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7.1 ผู้เรียนผ่านการศึกษานแต่ละช่วงชั้นตามเกณฑ์ ดังนี้

7.1.1 เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1. ,2. และ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 -6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 -3 (จบการศึกษาภาคบังคับ)

1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3) ผู้เรียนต้องผ่านประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

4) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

7.1.2 เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วง 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษา

- 2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 3) ผู้เรียนต้องผ่านกึ่งประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 4) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

หลักสูตรสถานศึกษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีหน้าที่จัดการศึกษาและเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้สำหรับผู้เรียน ชุมชนและสังคม จึงจำเป็นต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 กำหนดให้ มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลาง เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อนการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สังคมและประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 : 15) ซึ่งเรียกว่า “หลักสูตรสถานศึกษา”

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดรวมทั้งลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชนสังคม อย่างมีความสุข หลักสูตรสถานศึกษา จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1.1 หลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีโอกาสใช้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร และส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น มีความมั่นใจมีกำลังใจในการเรียนรู้และเป็นบุคคล ที่เรียนรู้ได้ตลอดเวลา

1.2 หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตนเอง ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคม สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรม และความอิสระของผู้เรียน มีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและเป็นอิสระ เข้าใจในความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมมีความเสมอภาคมีความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

1.3 หลักสูตรสถานศึกษา ควรเกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มากำหนดเป็นสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มเติมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยความร่วมมือของทุกคนในโรงเรียนและชุมชน มีการกำหนดควิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาคุณภาพเพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

1.4 หลักสูตรสถานศึกษา พัฒนามาจากข้อมูลสารสนเทศด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาและชุมชนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษาและชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่า เต็มตามศักยภาพ

2. บทบาทของหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 เป็นข้อกำหนดที่ทุกคนในสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และพัฒนาให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสถานศึกษาและท้องถิ่น

2.2 เป็นเอกสารที่บุคคลภายนอกหรือหน่วยงานต่าง ๆ มีไว้ใช้ประโยชน์ในกรณีที่ต้องการศึกษาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อประเมินให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติจริงของสถานศึกษา

3. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่เป็นกรอบแนวทางให้สถานศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาเอง ในการจัดทำ

หลักสูตรสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ โดยมีกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 30-42) ดังนี้

3.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองอนาคตว่า โลกและสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนา ผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความ ประสงค์อันสูงส่ง หรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถานบันพัฒนาผู้เรียน ที่มี พันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษาพร้อมด้วย เป้าหมายแผนปฏิบัติการและติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงาน แจ้งสาธารณชน และส่งผล ย้อนกลับให้สถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และ มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

3.1.1 วิสัยทัศน์ เป็นเจตนารมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคต ที่พึงประสงค์เป็นการคิดไปข้างหน้า มีเอกลักษณ์ สามารถสร้างศรัทธาและจุดประกาย ความคิดในสภาพการพัฒนาสูงสุด

3.1.2 ภารกิจ แสดงวิธีดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ และ นำไปสู่การวางแผนต่อไป

3.1.3 เป้าหมาย กำหนดเป็นความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน ซึ่ง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

3.1.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชนกำหนด ลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยม สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนเพิ่ม จากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

3.2 การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

ในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องศึกษา โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สาระและ มาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลของสถานศึกษา และนำมากำหนดสาระการเรียนรู้ และเวลาเรียนให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และ

เป้าหมาย/จุดหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย

สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายวิชาหน่วยการเรียนรู้ครบ 8 กลุ่มสาระรายปีหรือรายภาค ทั้งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและเพิ่มเติมตามความถนัด ความสนใจความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

3.2.1 มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน

3.2.2 กำหนดเวลาแต่ละกลุ่มสาระ หน่วยการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายปีหรือรายภาค

3.3 การจัดทำสาระของหลักสูตร ในการจัดทำสาระหลักสูตรแต่ละกลุ่มสาระ ดำเนินการไว้ดังนี้

3.3.1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จาก มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ที่ระบุถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน และคุณธรรมของผู้เรียน และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น โดยที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติม ได้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

3.3.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยการวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค (ที่กำหนดไว้ในข้อ 3.1) และสอดคล้องกับสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

3.3.3 กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4-6 และช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปี และกำหนดจำนวนคาบเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้นั้น ในการกำหนดจำนวนหน่วยกิต ของสาระการเรียนรู้รายภาค ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ใช้เกณฑ์การพิจารณาที่ใช้หลักการจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน

สำหรับสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติม ซึ่งเป็นวิชาเฉพาะของสายอาชีพหรือโปรแกรมเฉพาะทางอื่น ๆ ใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้ในเวลาจัดการเรียนรู้อะหว่าง 40-60 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้

สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสมและใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน

3.3.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอาการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาครวมทั้งเวลา และจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด ตามข้อ 3.1 3.2 และ 3.3 มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วยชื่อรายวิชาจำนวนเวลา หรือจำนวนรายวิชานั้น ๆ ซึ่งสามารถเขียนคำอธิบายรายวิชาได้หลายรูปแบบสำหรับชื่อรายวิชา สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้น

3.4 การออกแบบการเรียนรู้ ในการออกแบบการเรียนรู้มีการดำเนินการดังนี้

3.4.1 การจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

กระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

3.4.2 สื่อการเรียนรู้ การจัดการสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้น

พื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนสังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้ง จากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียน และผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้

3.4.3 การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็น

กระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดง

พัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน

3.5 การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริงเป็นการพัฒนาที่สำคัญ สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.5.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านการศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.5.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิดช่วยกันทำช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ รู้สิทธิหน้าที่ของตนเอง แบ่งตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน และกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยวุฒิและภาวะความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

3.6 กำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสิน เอกสาร หลักฐานการศึกษา

เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่าจบการศึกษาภาคบังคับ และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่าจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เกณฑ์การผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้น มีดังนี้

3.6.1 เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1–3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4–6 และช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 จบการศึกษา ภาคบังคับผู้เรียนต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1) เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2) ผ่านการประเมินคุณลักษณะการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3) ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3.6.2 เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4–6 จบการศึกษาระดับพื้นฐาน ผู้เรียนต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1) เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2) ผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3) เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

4. กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

บทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตรซึ่งหมายถึง การสร้าง การใช้ และการปรับปรุงหลักสูตร นอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน เมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรแล้ว ในขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรสถานศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตร ผลผลิตจากการบริหารจัดการหลักสูตรจะนำมาเสนอในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ทราบว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างไร ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงาน และการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 7

.ภารกิจ (กรมวิชาการ. 2546 : 7–11) ดังนี้

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1.1 สร้างความตระหนักให้แก่บุคคล ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

1.2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และคณะกรรมการอื่น ๆ ตามความจำเป็น

1.4 จัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.6 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน องค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและขอความร่วมมือ

ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.4 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลา

เรียน

2.5 กำหนดผลการเรียนที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

2.6 จัดทำคำอธิบายรายวิชา

2.7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้

2.8 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2.9 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.10 กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

2.11 กำหนดการวัดผลและประเมินผล

2.12 บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และ บุคลากร ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

3.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

3.2 จัดหา เลือกรู้ ทำ และพัฒนาสื่อ

3.3 จัดกระบวนการเรียนรู้

3.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.5 วัดผลและประเมินผล

3.6 แนะนำ

3.7 วิจัยเพื่อพัฒนา

3.8 นิเทศ กำกับ ติดตาม

ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร)

ดำเนินการใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามภารกิจที่ 2 และภารกิจที่ 3 ซึ่ง สถานศึกษากำหนดไว้

ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

5.1 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการภายในสถานศึกษา

5.2 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการภายนอกสถานศึกษา

ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงาน

สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงาน

ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

7.1 สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา/ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตร

7.2 สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารจัดการ และการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีคุณภาพ และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมร่วมมือจากบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งทราบบทบาท ภารกิจ หน้าที่ ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา มีดังนี้

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาประสบผลสำเร็จได้ดีมีคุณภาพส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารอย่างถ่องแท้และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษา บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

5.1.1 จัดให้มีแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5.1.2 เป็นผู้ดำเนินการจัดทำหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อกำหนดควิสัยทัศน์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา

5.1.3 จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา

5.1.4 สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้บุคลากรของสถานศึกษาได้รับความรู้ความสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

5.1.5 จัดให้มีการนิเทศภายใน เพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ

5.1.6 ให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

5.2 ครูผู้สอน ครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จด้วยดี เพราะการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

5.2.1 วางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

5.2.2 จัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระ และมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม

5.2.3 จัดทำแผนพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดหาแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ในชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ แหล่งผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ

5.2.4 พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ทันต่อเหตุการณ์

5.2.5 เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ปฏิบัติต่อเพื่อนครูและนักเรียน

5.2.6 จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้มีบรรยากาศดึงดูดความสนใจ ทำทนายให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม

5.2.7 จัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริง โดยประเมินจากการปฏิบัติ การสังเกต การสัมภาษณ์ จากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

5.2.8 จัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

5.2.9 จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยมีการประสานกันระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อการพัฒนาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5.3 ผู้เรียน การจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เพราะผู้เรียนเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา เป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของรัฐที่มุ่งหวังพัฒนาให้คนไทยมีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม การจะให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุขนั้น ตัวผู้เรียนเองก็จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้จากการเป็นผู้รับความรู้มาเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของ

ตนเอง บทบาทหน้าที่ของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

5.3.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง และครู วางแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

5.3.2 มีความรับผิดชอบ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ บริหารจัดการเรียนรู้ของตนเองมีคุณภาพ

5.3.3 ปฏิบัติตนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้วิธีแสวงหาความรู้ความสามารถ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5.3.4 มีการประเมินและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

5.3.5 รักษาสิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

5.3.6 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อนช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

5.4 ผู้ปกครอง การปฏิรูปการศึกษาที่มีขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มีการเปิดโอกาสให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลที่อยู่ในความ ดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ตลอดจนทำให้ได้รับการศึกษาต่อ นอกเหนือจากการศึกษา ภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว ผู้ปกครองจึงต้องให้ความร่วมมือและรับผิดชอบต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียน ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนให้ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ผู้ปกครองตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทดังนี้

5.4.1 กำกับแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับครูและผู้เรียน

5.4.2 มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรและกำหนดแผนพัฒนา สถานศึกษาหรือธรรมเนียมของสถานศึกษา

5.4.3 ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตาม ศักยภาพ

5.4.4 จัดบรรยากาศในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้

5.4.5 อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

5.4.6 สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

5.4.7 ร่วมมือกับครูและผู้เกี่ยวข้อง ประสานงานป้องกัน และแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน

5.4.8 มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5.4.9 จัดให้บุตรธิดา หรือบุคคลที่อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

5.5 ประชาชน การศึกษาของไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ส่งผลต่อคุณภาพของพลเมืองไทยในอนาคต คือการจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของตนเอง ตลอดจนการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการส่งเสริมให้ทุก ๆ ส่วนในสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น ประชาชนจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด บทบาทหน้าที่ของประชาชนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

5.5.1 มีส่วนร่วมกำหนดสาระของหลักสูตรและแผนพัฒนาการศึกษาหรือธรรมเนียมของสถานศึกษา

5.5.2 สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาในด้านการจัดการเรียนรู้และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

5.5.3 มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

5.5.4 มีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง

5.6 ชุมชน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้เปิดแนวทางให้ชุมชนในการร่วมจัดทำ หลักสูตรและการบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น จึงได้กำหนดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้ชุมชนมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา บทบาทหน้าที่ของชุมชนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

5.6.1 มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาหรือธรรมเนียมของสถานศึกษา

5.6.2 มีส่วนร่วมกำหนดสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมและชุมชน

5.6.3 เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง

5.6.4 ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา

5.6.5 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5.6.6 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5.7 คณะกรรมการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นคนดี โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น นับว่ามีความสำคัญและสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต.....” สถานศึกษาต้องจัดให้มีคณะกรรมการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ขึ้นในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการมีบทบาทดังนี้

5.7.1 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มุ่งให้เกิดในตัวผู้เรียน

5.7.2 จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

5.7.3 จัดระบบและเครื่องมือการประเมินด้านคุณลักษณะ

5.7.4 ประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น ร่วมกับครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง

5.7.5 เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงสาระหลักสูตรของสถานศึกษาใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5.7.6 สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาเพื่อร่วมพัฒนาและสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน

5.8 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครูผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

5.8.1 กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

5.8.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

5.8.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

5.8.4 ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะทำงาน อนุกรรมการต่าง ๆ ที่สถานศึกษาแต่งตั้ง

5.8.5 สนับสนุน ส่งเสริมให้การบริหารด้านวิชาการของสถานศึกษา

5.8.6 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

5.8.7 เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

5.9 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา

สถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา แต่งตั้งโดยผู้บังคับบัญชาเหนือสถานศึกษาขึ้นไปหนึ่งระดับ คณะกรรมการประกอบด้วย

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นประธานกรรมการ

ผู้ช่วยผู้บริหารหรือผู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมาย

เป็นรองประธานกรรมการ

หัวหน้าหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา

เป็นกรรมการ

หัวหน้างานแนะแนว

เป็นกรรมการ

หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล

เป็นกรรมการ

ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ

เป็นกรรมการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

5.9.1 วางแผนการดำเนินงานวิชาการ กำหนดสาระรายละเอียดของหลักสูตรระดับสถานศึกษา และแนวทางการจัดสัดส่วนสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม

ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่น

5.9.2 จัดทำคู่มือบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัด และประเมินผล และการแนะแนวให้สอดคล้องกัน และเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.9.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนา หลักสูตรการจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การแนะแนวให้เป็นไปตาม จุดหมายและแนวทางการดำเนินการของหลักสูตร

5.9.4 ประสานความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และ ชุมชน เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

5.9.5 ประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการใช้หลักสูตรแก่นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลป้อนกลับจากฝ่ายต่าง ๆ มาพิจารณาเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

5.9.6 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและ กระบวนการเรียนรู้

5.9.7 ติดตามผลการเรียนของนักเรียนรายบุคคล ระดับชั้น ระดับช่วงชั้น และระดับกลุ่มวิชา ในแต่ละปีการศึกษา เพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการดำเนินการชั้น ต่าง ๆ ของสถานศึกษา

5.9.8 ตรวจสอบ ทบทวน ประเมินมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู การ บริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา แล้วใช้ผลการประเมินเพื่อวางแผน พัฒนาการปฏิบัติงานของครู และการบริหารหลักสูตรปีการศึกษาต่อ ๆ ไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กรมวิชาการ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า

- 1) การเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตร สิ่งที่โรงเรียนดำเนินการ

แล้ว ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ประชุมชี้แจงอบรมพัฒนาบุคลากร การแต่งตั้งคณะกรรมการระดับกลุ่มสาระ การศึกษาคูงานการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนรับทราบโดยการประชุมชี้แจง แจกเอกสารตีพิมพ์โปสเตอร์แจ้งผ่านนักเรียนมีการจัดและนำข้อมูลสาระสนเทศมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมเรื่องข้อมูลบุคลากร นักเรียนและแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรของการศึกษาอยู่ในระดับมาก 3 อันดับคือ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การออกแบบจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร และการจัดสัดส่วนเวลาเรียนและบุคลากรมีความรู้ และความเข้าใจ อยู่ในระดับน้อยในเรื่องการใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการและโรงเรียนมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรมีน้อย บุคลากรมีความรู้เรื่องหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ครูยังไม่มั่นใจในการจัดทำหลักสูตรที่ดำเนินการแล้วถูกต้องหรือไม่

2) การดำเนินงานหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยคณะครูในโรงเรียน มีการจัดทำสารการเรียนรู้ จัดทำผลการเรียนรู้ การวัดประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ และคาดว่าหลักสูตรสถานศึกษาจะเสร็จทันเปิดภาคเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เช่น ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระร่วมจัดทำกลุ่มสาระ ร่วมจัดทำกลุ่มสาระการเรียนรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร สำหรับชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและสอดคล้องความประพฤติของนักเรียน ร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จัดหาเงินทุน และสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

3) ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน ได้แก่ ครูเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาไม่ชัดเจน ครูขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เวลาในการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอ และบุคลากรมีภาระมาก

4) ความต้องการความช่วยเหลือจากงานต่าง ๆ เช่น สนับสนุนเอกสารคู่มือในการจัดทำหลักสูตร นิเทศติดตาม กำกับดูแล เป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำหลักสูตร และให้คำแนะนำตอบข้อสงสัย ปัญหา หน่วยงานที่ต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ กรมต้นสังกัด กรมวิชาการมหาวิทยาลัย และสถาบันราชภัฏ

กรมวิชาการ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา

2545ผลการวิจัยพบว่า

- 1) โรงเรียนส่วนใหญ่เตรียมบุคลากรโดยใช้วิธีการประชุมชี้แจง/อบรมผู้ที่เกี่ยวข้องและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
- 2) โรงเรียนส่วนใหญ่ มากกว่าร้อยละ 77 ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 3) สภาพการดำเนินงานทั่วไป โรงเรียนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินการในการกำหนดปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษา กำหนดโครงสร้างหลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่วนการกำหนดสาระการเรียนรู้ นั้น โรงเรียนร้อยละ 30-64 ได้ดำเนินการไปถึงขั้นจัดทำผลการเรียนรู้ การกำหนดรายวิชา เวลาเรียน และคาดว่าจะเสร็จทันเปิดสอนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545
- 4) ข้อมูลสารสนเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสูงสุด คือ ข้อมูลด้านบุคลากร อาคารสถานที่ รองลงมา คือ ความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ส่วนข้อมูลที่นำมาใช้น้อยที่สุด คือ ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยากรภายนอก การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับรู้ และขอความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตร ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาร้อยละ 80 ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนของ การวางแผนกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
- 5) ปัญหาที่พบในการดำเนินงานส่วนใหญ่ คือ เรื่องระยะเวลาที่มีไม่เพียงพอในการจัดทำ รองลงมาคือการขาดอัตรากำลังครู บุคลากรไม่เพียงพอ และขาดความรู้ความไม่ชัดเจนในการดำเนินงานบางเรื่อง ความช่วยเหลือสูงสุด คือ คำแนะนำและการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องรองลงมา คือ การสนับสนุนเรื่องงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ และเทคโนโลยี ตลอดจนเอกสารความรู้คู่มือต่าง ๆ
- 6) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน และมีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และควรให้ความรู้ในกระบวนการจัดทำที่ชัดเจนให้เข้าใจตรงกันพร้อมกัน มีเอกสารตัวอย่างให้ศึกษาล่วงหน้าและให้มีเวลาในการเตรียมการ 1 ปี

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมของโรงเรียนในการใช้หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์และ

คณิตศาสตร์ขั้นพื้นฐานของกรมวิชาการ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายในโครงการทดลองรูปแบบการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ รวม 160 คน ผลการศึกษาพบว่า

1) ความพร้อมด้านหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีความพร้อมที่จะใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก หัวหน้าหมวดมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลางสำหรับครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง

2) ความพร้อมด้านกระบวนการเรียนการสอนผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 97 ได้ให้การสนับสนุนด้านการบริหารจัดการ โดยมีแผนการสนับสนุน มีการจัดเตรียม จัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกโรงเรียน หัวหน้าหมวด ร้อยละ 83 ได้ดำเนินการให้ครูออกแบบการเรียนการสอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ โดยส่งครูเข้าอบรมสัมมนา จัดเตรียมอาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการ ห้องกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ ส่วนครู ร้อยละ 50 ระบุว่ามิได้ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ มีการจัดทำแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม จัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและเน้นทักษะกระบวนการ

3) ความพร้อมด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 89 ได้มีการเสริมสร้างความพร้อมด้านการวัดและประเมินผล และกำหนดตัวบุคคลเพื่อปฏิบัติตามแนวทางการประเมินหัวหน้าหมวด ร้อยละ 77 ได้ดำเนินการเพื่อให้ครูสามารถวัดและประเมินผลการเรียนได้มาตรฐานเดียวกันโดยการประชุมชี้แจง วางแผนการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนครูผู้สอนได้รับการเสริมสร้างความพร้อมด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนได้ดำเนินการเพื่อให้การวัดและประเมินผลนักเรียนได้มาตรฐานเดียวกัน และมีการวางแผนการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยกำหนดขอบข่าย สัดส่วนคะแนน และกำหนดเกณฑ์การให้ระดับคะแนน

4) ความพร้อมด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 81 ระบุว่าโรงเรียนมีแผนโครงการเกี่ยวกับการนิเทศติดตามผล ได้จัดเตรียมบุคลากรเพื่อการนิเทศที่มีการประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจ ครูผู้สอน ร้อยละ 68 ระบุว่าโรงเรียนมีการสำรวจความต้องการเพื่อวางแผนด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีการนิเทศ และให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนให้ขวัญและกำลังใจแก่ครู

5) ปัญหาและอุปสรรค ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวด ครูผู้สอน ระบุว่าปัญหาส่วนใหญ่ที่พบเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจและความไม่ชัดเจนในกระบวนการ

จัดทำหลักสูตร การวัดและประเมินผล ไม่มั่นใจว่าหลักสูตรที่จัดทำไปแล้วมีประสิทธิภาพหรือไม่ระยะเวลาในการอบรมน้อยเกินไป และระยะเวลาในการเตรียมการไม่เพียงพอ และงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัย พบว่า

- 1) ด้านการวางแผนประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการกำหนดการชี้แจงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาไว้ในปฏิทินปฏิบัติงานอย่างชัดเจน
- 2) ด้านจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์หลักสูตร รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีกำหนดการในการชี้แจงรายละเอียดตามกำหนดการในปฏิทินปฏิบัติงาน
- 3) ด้านการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีผู้รับผิดชอบในการประสานงาน หรือมีการมอบหมายให้มีการประสานงาน
- 4) ด้านการเตรียมบุคลากรของสถานศึกษา รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุดคือ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร
- 5) ด้านการมอบหมายงานบุคลากร รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ ข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิ และประสบการณ์ของบุคลากร
- 6) การจัด แบ่งสายงาน รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน
- 7) ด้านการจัดตั้งอำนาจความสะดวก รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการจัดบุคลากรที่รับผิดชอบในการให้บริการ
- 8) ด้านการจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการจัดทำข้อมูลของสถานศึกษา
- 9) ด้านการจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากรท้องถิ่น
- 10) ด้านการจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการจัดทำข้อมูลความถนัด และความสนใจของนักเรียน ด้านการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารหลักสูตร รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ

หลักสูตร

11) ด้านการจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีแผนผังการใช้อาคารเรียนและห้องเรียน มีการมอบหมายงานให้นักเรียนรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการจัดบริเวณโรงเรียนอย่างสะอาด ร่มรื่น สวยงาม

ฉลอง พงษ์นราทร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า

1) ครู – อาจารย์โรงเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียน มีปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

2) ครู – อาจารย์โรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครู – อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีปัญหาด้านการจัดพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นมากกว่า ครู – อาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็ก และครู – อาจารย์โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีปัญหาด้านการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ด้านการจัดทำแฟ้มผลงาน ระเบียบสะสมและด้านการตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาและการรายงานผล มากกว่าครู – อาจารย์ โรงเรียนขนาดกลาง

จุรีรัตน์ พินิจมนตรี (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า

1) สภาพการใช้หลักสูตรการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนเห็นว่ามีในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้อ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับมาก ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน เห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน

2) ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติการใช้หลักสูตรโดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยส่วนใหญ่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่าโรงเรียนมีการ

ปฏิบัติงานดังกล่าวมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

3) แนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนจะต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นและต้องร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรต้องการ

กนกวรรณ แสณคำ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่เปิดสอน ช่วงชั้น 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านที่ระดับ การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) และด้านนิเทศ คิดตามผล การใช้หลักสูตร สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 3 โดยรวม มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร (การใช้ หลักสูตร) ด้านการเตรียมความพร้อม และด้านการนิเทศคิดตามผลการใช้หลักสูตร ส่วนปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความพร้อม ปัญหา คือ ความไม่เข้าใจ หลักสูตรอย่างชัดเจน การดำเนินการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศยังไม่เป็นระบบ ภาระงาน ของบุคลากรมีมาก แนวทางแก้ไขควรจัดอบรม ศึกษาดูงานให้บุคลากรเพื่อความเข้าใจอย่าง ชัดเจนในหลักสูตร ปัญหาด้านการบริหารหลักสูตร

ตำรวจ หาญประเสริฐ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมจัด การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภู เวียง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน ประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 290 คน โดยการตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาโดยภาพรวม คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน ยกเว้นการให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระ หลักสูตรท้องถิ่น คณะกรรมการมีส่วนร่วมใน

ระดับน้อย ส่วนกรรมการที่เป็นครูและผู้บริหาร โรงเรียนมีส่วนร่วมในระดับมากทุกด้าน

2) ปัญหาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ปัญหาเกิดจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น คณะกรรมการขาดความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ทราบขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของตนเอง ปัญหาที่เกิดจากบุคลากรของโรงเรียน เช่น ผู้บริหารและครูไม่ต้องการให้บุคลากรภายนอกเข้าไปก้าวกายอำนาจหน้าที่และเข้าไปตรวจสอบการทำงานของตน และปัญหาที่เกิดจากกระบวนการบริหาร เช่น วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการยังไม่สามารถคัดเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการศึกษาเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาได้ การไม่กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ฟ็อกซ์ (Fox, 2001 : Abstract) ได้ศึกษาการปฏิรูปหลักสูตรในกลุ่มโรงเรียนแอลโดราโด (นามสมมุติ) จากปี 1996 ถึง 2000 และข้อเสนอแนะสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่ตามประวัติได้รับคะแนน "D" หรือ "F" ในรายวิชาคณิตศาสตร์และหรือวิทยาศาสตร์ ในขณะที่ได้รับระดับคะแนน "B" หรือสูงกว่าในรายวิชาอื่น ๆ ของตนมาโดยตลอด เป้าหมาย 7 ประการของมนุษยธรรมศึกษาของสมาคมเพื่อการนิเทศและการพัฒนาหลักสูตร ได้ให้กรอบทฤษฎีสำหรับการศึกษาคั้งนี้ และเป็นพื้นฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการสืบเสาะ 7 กลุ่ม ซึ่งสร้างหลักสูตรพิธีกรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ภาคสนามกับกลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมวิจัย 4 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยนักเรียน 6 คน ครู 6 คน ผู้ให้คำปรึกษา 6 คน และผู้บริหาร 7 คน วิธีการศึกษาใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบคงที่เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากกว่า 1,600 ชิ้น ที่เกิดจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย 25 ครั้ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า หลักสูตรขนาดเดียวเหมาะกับทุกคนซึ่งนำไปใช้ในลักษณะที่ไม่คงที่กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางการศึกษานั้นปรากฏว่า ไม่สอดคล้องกับความต้องการด้านการพัฒนาของกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหลายกลุ่มหรือของแต่ละบุคคลหลายคน ในขณะที่ข้อค้นพบอาจจะถูกตีความว่าเป็นความวิกฤตของนักการศึกษาและบุคลากรในกลุ่มโรงเรียนแอลโดรา โคนั้น การมุ่งตรงคำวิพากษ์วิจารณ์ที่รวมอยู่ในสมาชิกของชุมชนการศึกษาอาจจะไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม แทนที่สิ่งนี้การวิเคราะห์ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ให้เหมาะสมขึ้นจึงกล่าวหาการปฏิรูปที่รัฐครอบงำซึ่งริเริ่มการพัฒนาหลักสูตรที่ไม่เกิดความรู้สึกไวต่อความต้องการของครูและความต้องการของครูและความต้องการทางการสอน การเรียนและ

การพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

คาร์สัน (Carison. 1992 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของครู ในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่ต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน โดยการร่วมมือกับบุคลากร ชุมชนนักเรียน และงานด้าน ชุกรการ ครูต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุดเมื่อพวกเขามีส่วนร่วมมากที่สุด เมื่อพวกเขาใจชัดเจนมีความชำนาญ ไม่มีความแตกต่างด้านขนาดของโรงเรียนและจำนวนผู้ต้องการ เข้ามามีส่วนร่วม สามารถให้ข้อชี้แนะได้ว่า ผู้บริหารต้องพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่จำเป็น ความชำนาญของครูและสนับสนุนการตัดสินใจของครู เมื่อครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารควรแนะนำให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรและการสอนและผลงานจะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของครู ผู้บริหารควรจะขอความคิดเห็นจากครู ทั้งทางด้าน ข้อมูล ความคิดและคำแนะนำเพื่อนำเสนอต่อชุมชน ผู้บริหารส่วนใหญ่ควรขอข้อมูลจากครู เพื่อให้เกิดผลต่อนักเรียนและการทำงาน ถ้าผู้บริหารต้องการให้ครูเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้บริหารควร ส่งเสริมให้ครูรับการฝึกอบรมอยู่เสมอ ๆ ครูต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ว่า ต้องการแสดงความคิดเห็นแต่ไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมการตัดสินใจ

โดมุซิโอ (Dimuzio. 1990 : 3803 – A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับขนาดโรงเรียน บรรยากาศในโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในมลรัฐนิวยอร์ก พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการอ่านและคณิตศาสตร์ต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

หวัง (Wang. 1992 : Abstract) ได้ศึกษาแนวความคิดและความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 6 กลุ่ม ที่มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการศึกษาในประเทศไต้หวัน ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจในกิจกรรมทางการศึกษาไม่เป็นเพียงความรับผิดชอบของรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารแต่เพียงฝ่ายเดียว จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ผู้บริหาร ผู้บริหารโรงเรียน และความต้องการของชุมชน ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการศึกษา อันจะมีต่อ คุณภาพในการจัดการศึกษา

เทเรธา แทค แชน วองซ์ (Teresa Tack Shan Wong. 2002 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา

หลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน โดยให้ความร่วมมือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความเหมาะสมกับจุดแข็ง จุดอ่อน และเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน คณะทำงานมีปฏิสัมพันธ์ในการร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตรนักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นที่น่าพอใจของผู้เกี่ยวข้องและนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรและวิชาวิทยาศาสตร์

เวสต์ (West. 2002 : Abstract) ทำการศึกษาเพื่อจะแสดงให้เห็นว่ามีความตรงประเด็นเป็นอันมาก ในการพัฒนาหลักสูตร การปรับปรุงการสอน และหลักสูตรครุศาสตร์ศึกษาหลายหลักสูตร ได้ศึกษาการวางแผนล่วงหน้าซึ่งเข้มแข็งในการตัดสินใจแบบมีปฏิสัมพันธ์และการมีสะท้อนของครูวิชากายวิภาควิทยาชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 2 คน ครูทั้ง 2 คน ได้รวมหน่วยหลักสูตรจุดชีววิทยาใหม่เข้าในรายวิชาวิภาควิทยาที่มีอยู่ตลอดปีของตนในการศึกษามุ่งเน้นการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรครูทั้ง 2 นี้ ได้กระทำในระหว่างนำรายวิชาจุดชีววิทยาใหม่ไปใช้ รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกรณีศึกษาแบบเสมือนธรรมชาติข้อค้นพบจากการสังเกตชั้นเรียนและการสัมภาษณ์ครูนำมาบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อตีความการ

เมอร์ริล (Merrill. 1992 : Abstract) ได้ศึกษา ปัจจัยด้านองค์กรและสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปหลักสูตร กรณีศึกษาในการปรับปรุงโรงเรียนในเขตอำเภอ พบว่า ในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาหลักสูตร จะต้องคำนึงถึงปัจจัยองค์ประกอบที่สำคัญที่ได้แก่

- 1) ลักษณะของการเปลี่ยนในด้านต่าง ๆ
- 2) ลักษณะของเขตพื้นที่ของโรงเรียน
- 3) ปัจจัยในระดับโรงเรียน
- 4) ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน

และยังพบว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในโรงเรียนในโรงเรียนชานเมืองอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ประวัติชุมชน ลักษณะของชุมชน การเมือง ประสิทธิภาพของครู การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และวัฒนธรรมของโรงเรียน

เฮกา (Hega. 1992 : Abstract) ได้ศึกษาความพร้อมเพียงในการร่วมมือในการศึกษาของ สวิสส์ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐระดับภูมิภาคและการประสานความร่วมมือด้านนโยบาย นโยบายด้านการศึกษาพบว่า นโยบายทางการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในแต่ละภูมิภาคแต่ละท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และ

การเปลี่ยนแปลงการเมือง ซึ่งแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน และมีลักษณะเด่นเฉพาะสำคัญ 2 ประการ

- 1) นโยบายต้องสัมพันธ์กับนโยบายของรัฐระดับประเทศ
- 2) มีทั้งการกระจายอำนาจและร่วมอำนาจขึ้นอยู่กับประชาชนและชุมชน

กวางดา (Gwaizda. 1988 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่องสิ่งที่เข้าใจว่า มีอิทธิพลต่อหลักสูตรของโรงเรียนในรัฐ โอไฮโอซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดรายวิชาวิชาจุดประสงค์และวิธีการของหลักสูตรในโรงเรียนของรัฐ โอไฮโอ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาด้านการอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ในการตัดสินใจในด้านเนื้อหาสาระ ต้องคำนึงถึงมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐกำหนดรวมทั้งหน่วยงานกลางและคณะกรรมการการศึกษาของท้องถิ่น
- 2) คณะกรรมการ หลักสูตร แบบเรียน และผู้เรียน มีอิทธิพลต่อการจัดรูปแบบและวิธีการเรียนการสอน
- 3) รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นเลือกของครูตามทักษะความสามารถของครูและวัสดุอุปกรณ์ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้สรุปว่า ไม่มีบุคคลใดหรือกลุ่มใด เป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการตัดสินใจด้านหลักสูตร ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้มีผู้กำกับดูแลด้านหลักสูตร โดยเฉพาะรวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายต้องตระหนักในการรับผิดชอบการส่งเสริมและสนับสนุนร่วมกันด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้ว พบว่า สถานภาพของบุคลากร และการมีส่วนร่วมของบุคคลจากฝ่ายต่าง ๆ มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์ที่ทำให้การดำเนินการบริหารหลักสูตรและปัญหาในการบริหารหลักสูตรมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเอาสถานภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรและขนาดของโรงเรียนมาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลและสารสนเทศสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น